

KROMANN REUMERT

REDEGØRELSE

– OM UNDERSØGELSE AF VISSE FORHOLD I FJORDBANK MORS A/S

AARHUS, DEN 6. JULI 2012

ADVOKAT CARSTEN FODE

REDEGØRELSE

– OM UNDERSØGELSE AF VISSE FORHOLD I FJORDBANK MORS A/S

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	1
2.	KOMMISSORIUM.....	1
3.	UNDERSØGELSENS TILRETTELÆGGELSE	2
4.	UNDERSØGELSENS FORLØB	2
5.	PRIMÆRE KILDER	4
6.	FORBEHOLD	4
7.	RESUMÉ OG KONKLUSION	5
8.	RELEVANTE LOVBESTEMMELSER	20

1. **INDLEDNING**

Efter at Fjordbank Mors A/S (herefter "Fjordbank") i juni 2011 konstaterede ikke at kunne opfylde det af Finanstilsynet fastsatte solvenskrav, indgik Fjordbank i henhold til Bankpakke III, med virkning fra den 24. juni 2011, aftale med Finansiell Stabilitet A/S om overdragelse af samtlige sine aktiver og en del af sine passiver til Finansiell Stabilitet A/S' datterselskab Fjordbank Mors af 2011 A/S.

Fjordbank er en fortsættelse af de tre pengeinstitutter Sparekassen Spar Mors (herefter "Spar Mors"), Aktieselskabet Morsø Bank (herefter "Banken") og Morsø Sparekasse A/S (herefter "Sparekassen"). Fjordbank, Sparekassen og Banken er herefter tilsammen benævnt "Pengeinstitutterne" og hver for sig "Pengeinstituttet". Spar Mors holdes udenfor definitionen "Pengeinstitutterne".

Spar Mors ophørte med sin virksomhed i november 2008, hvor Spar Mors overdrog sine aktiviteter til Banken.

Banken ophørte i november 2010 ved fusion med Sparekassen med Sparekassen som det fortsættende selskab.

Som led i fusionen mellem Banken og Sparekassen ændrede Sparekassen navn til Fjordbank Mors A/S ("Fjordbank").

Bestyrelsen for Fjordbank Mors af 2011 A/S har bedt mig om, på bestyrelsens vegne, at foretage en undersøgelse af visse nærmere angivne forhold i Pengeinstitutterne og fremkomme med en redegørelse herfor.

Denne redegørelse til bestyrelsen for Fjordbank Mors af 2011 A/S er resultatet af mine undersøgelser.

2. **KOMMISSORIUM**

Kommissoriet for min undersøgelse af Pengeinstitutterne er fastlagt af bestyrelsen for Fjordbank Mors af 2011 A/S.

Bestyrelsen for Fjordbank Mors af 2011 A/S har ønsket at få klarlagt de væsentligste årsager til Fjordbanks økonomiske sammenbrud, samt hvorvidt der findes at være begrundet mistanke om, at Pengeinstitutternes tidligere ledelse, revision eller nærtstående har begået ansvarspådragende og/eller strafbare handlinger i Pengeinstitutterne.

Herudover angiver kommissoriet, at min undersøgelse skal omfatte en undersøgelse af:

1. om de i lov om finansiell virksomhed (herefter "FIL") §§ 70 og 71 omhandlede retningslinjer mv. har foreligget,

2. om de pågældende retningslinjer mv. har været fulgt
 - med hensyn til bevilling af større lån mv., og
 - i relation til engagementer omfattet af FIL § 78,
3. om koncerninterne transaktioner og transaktioner med nærtstående, herunder transaktioner med Morsø Sparekasse Fonden, har været foretaget på markeds-mæssige vilkår og i overensstemmelse med de i medfør af FIL § 181 fastsatte regler,
4. om Pengeinstitutternes ledelser har aflagt års- og delårsrapporter i overensstemmelse med FIL kap. 13 og de i medfør heraf fastsatte regler,
5. om Pengeinstitutternes interne og eksterne revision har udført revisionen af Pengeinstitutterne i overensstemmelse med lovgivningen og de i medfør af FIL § 199, stk. 11, fastsatte bestemmelser.

3. **UNDERSØGELSENS TILRETTELÆGGELSE**

Undersøgelsen er tilrettelagt således, at den er koncentreret om væsentlige forhold i perioden fra den 1. januar 2007 til den 24. juni 2011.

Banken ophørte den 1. november 2010 ved fusion med Sparekassen. Fusionen indebar ikke blot at Sparekassen ændrede navn til Fjordbank Mors A/S ("Fjordbank"), men også en ændring af bl.a. Sparekassens ledelse og organisation.

Undersøgelsen af Banken og Sparekassen vedrører derfor væsentlige forhold i perioden fra den 1. januar 2007 til fusionens gennemførelse den 1. november 2010.

Undersøgelsen af Fjordbank vedrører væsentlige forhold i perioden fra den 1. november 2010 til Fjordbanks økonomiske sammenbrud den 24. juni 2011.

For Spar Mors' vedkommende indebar overdragelsen af Spar Mors' aktiviteter til Banken den 3. november 2008, at Spar Mors ophørte med sin virksomhed og trådte i likvidation. Den 9. februar 2009 blev Spar Mors erklæret konkurs og taget under konkursbehandling. Også Spar Mors' tidligere direktør, Torben Futtrup, er den 22. august 2011 blevet erklæret konkurs. Endelig blev der i januar 2009 af en forening af tidligere garanter i Spar Mors indgivet politianmeldelse mod den tidligere ledelse og visse tidligere medarbejdere i Spar Mors. Anmeldelsen behandles nu af Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK).

4. **UNDERSØGELSENS FORLØB**

Bestyrelsen for Fjordbank Mors af 2011 A/S har godkendt ovennævnte kommissorium for undersøgelsen.

4.1 **Indsamling af materiale og oprettelse af elektronisk datarum**

Jeg har fra Fjordbank Mors af 2011 A/S modtaget det materiale, som jeg har anmodet om. Noget af Sparekassens materiale har imidlertid været utilgængeligt.

I august 2011 blev der oprettet et elektronisk datarum. Det elektroniske datarum er løbende holdt ajour med daglige uploads af dokumenter.

Det elektroniske datarum omfatter pr. 15. juni 2012 30.159 sider.

4.2 **Tidligere direktørers mail-boxes**

Pengeinstitutternes og Spar Mors' tidligere direktører Torben Sørensen (Fjordbank og Banken), Jørn Balch Christensen (Sparekassen), Peter Chresten Jensen Christensen (Sparekassen) og Torben Futtrup (Spar Mors) har ultimo september 2011 fået tilsendt orientering om, at Fjordbank Mors af 2011 A/S som dataansvarlig ville gennemgå de tidligere direktørers mail-boxes i Pengeinstitutterne.

Som led i min undersøgelse fik jeg i december 2011 udleveret harddisks fra BEC og SDC og fik dermed adgang til de tidligere direktørers mail-boxes i det omfang disse har været arkiveret hos BEC og SDC.

De udleverede e-mails omfatter ca. 31.000 e-mails.

Min gennemgang af de tidligere direktørers mail-boxes har fulgt databehandleraftalen og den interne instruks.

4.3 **Interviews**

4.3.1 I perioden fra den 19. september 2011 til den 25. oktober 2011 blev der afholdt en indledende interviewrunde.

Den indledende interviewrunde omfattede interviews af følgende personer:

- Henrik Vestergaard, tidl. souschef i kreditafdelingen i Banken,
- Viggo Pedersen Jensen, tidl. kreditchef i Sparekassen og Fjordbank,
- Mogens Foldager, tidl. kreditchef i Sparekassen,
- Ebbe Lindhard, tidl. erhvervskonsulent, chef for fjernkundeafdeling og projektkundechef i Banken,
- Kurt Buchhave, tidl. erhvervskundekonsulent i Banken,
- Benny Lund, tidl. erhvervskundechef i Sparekassen og Fjordbank,
- Henrik Lavesen, tidl. økonomichef i Banken og Fjordbank,
- Claus Josefsen, tidl. områdedirektør i Banken,
- Kåre B. Pedersen, tidl. landbrugskundechef i Banken.

- 4.3.2 I anden omgang har jeg den 25. og 26. april 2012 interviewet følgende personer vedrørende visse af Pengeinstitutternes udlånsengagementer:
- Mogens Foldager, tidl. kreditchef i Sparekassen
 - Ebbe Lindhard, tidl. erhvervskonsulent, chef for fjernkundeafdeling og projektkundechef i Banken
 - Henrik Kudahl, tidl. landbrugskundeansvarlig i Banken
- 4.3.3 Jeg har ikke interviewet medlemmer af Pengeinstitutternes bestyrelser og direktioner samt Pengeinstitutternes interne og eksterne revisioner, som derfor ikke har haft lejlighed til at udtale sig. Jeg har dog haft en kort samtale med Bankens tidligere direktør, Torben Sørensen, efter dennes egen anmodning, særligt vedrørende Bankens køb af Spar Mors. Endelig har jeg haft en samtale med Fjordbanks og Sparekassens interne revisor, Anne Louise Krog, ligeledes efter dennes anmodning.

5. **PRIMÆRE KILDER**

Redegørelsen bygger udelukkende på informationer indhentet gennem modtagne skriftlige kilder og gennemførte interviews.

I redegørelsen er der således alene gjort brug af primære kilder.

6. **FORBEHOLD**

Redegørelsens konklusioner bygger på de modtagne oplysninger.

Der tages forbehold for det tilfælde, at ikke alt relevant materiale vedrørende Pengeinstitutterne og Spar Mors er blevet gjort tilgængeligt for undersøgelsen.

Måtte der senere blive tilvejebragt yderligere materiale, vil dette kunne få indflydelse på de konklusioner, der træffes i redegørelsen.

Endelig tages der forbehold for redegørelsens konklusioner i anledning af, at medlemmer af Pengeinstitutternes bestyrelser og direktioner samt Pengeinstitutternes interne og eksterne revisioner ikke har haft lejlighed til at udtale sig.

7. RESUMÉ OG KONKLUSION

7.1 De væsentligste årsager til Fjordbanks økonomiske sammenbrud

7.1.1 Indledning

7.1.1.1 De væsentligste årsager til Fjordbanks økonomiske sammenbrud skal findes i Sparekassens og Bankens udlånsvirksomhed samt tabet i forbindelse med Bankens køb af Spar Mors.

Fjordbank har således i tiden efter fusionen i november 2010 ikke bevilget yderligere lån af betydning.

Der henvises derfor til de følgende afsnit om de væsentligste årsager til Sparekassens henholdsvis Bankens - og dermed Fjordbanks - økonomiske sammenbrud.

7.1.1.2 Den 24. juni 2011 fastsatte Finanstilsynet et forøget solvenskrav for Fjordbank. Finanstilsynet fastsatte et solvenskrav på 19 %, svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 1,965 mia. kr., før nedskrivninger for 2. kvartal 2011, som ifølge Finanstilsynet udgjorde ca. 400 mio. kr. Efter nedskrivninger skulle solvensbehovet efter Finanstilsynets vurdering være 16 %, svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 1,597 mia. kr.

Det af Finanstilsynet fastsatte solvensbehov for Fjordbank samt de af Finanstilsynet krævede yderligere nedskrivninger indebar, at Fjordbank efter Finanstilsynets beregninger manglede ca. 700 mio. kr. i sin basiskapital, der pr. 1. kvartal 2011 var opgjort til ca. 1,231 mia. kr.

Finanstilsynet havde ved afgørelsen lagt særlig vægt på de betydelige svaghestegn, der knyttede sig til Fjordbanks mange store og svage engagementer, særligt finansiering inden for ejendomsbranchen, udlån til landbruget og lån til kunders investering i unoterede aktier.

De af Finanstilsynet pålagte mernedskrivninger kunne således, i det væsentlige, henføres til udlånsengagementer relateret til fast ejendom, landbrug og investeringskreditter.

Ca. 58 % af de af Finanstilsynet pålagte mernedskrivninger kunne henføres til blot 4 udlånsengagementer.

7.1.2 Udlån til fast ejendom (Sparekassen og Banken)

De gennemgåede udlån til fast ejendom er karakteriseret ved at debitorer og kautionister havde en betydelig egenkapital på bevillingstidspunktet. De beskrevne udlån til fast ejendom blev, i det væsentligste, bevilget i perioden frem til 2008.

Det er den nye banks estimat, at fem af Sparekassens udlån til fast ejendom og Bankens største udlån til fast ejendom, vil indebære et samlet tab på ca. 550 mio. kr.

Fjordbanks samlede mernedskrivninger på udlån til fast ejendom var ca. 154 mio. kr., svarende til ca. 39 % af de samlede mernedskrivninger, pr. 30. juni 2011.

Pengeinstitutternes udlån til fast ejendom var således en medvirkende årsag til Fjordbanks økonomiske sammenbrud.

7.1.2.1 Sparekassen

Sparekassens udlån til fast ejendom udgjorde 23 % af Sparekassens samlede udlån i 2007-2009.

Sparekassens vækststrategi fra 2006-2008 havde medført en betydelig koncentrationsrisiko inden for udlån til fast ejendom og en risikoeksponering inden for visse former for udlån til fast ejendom, som lå udenfor Sparekassens naturlige kerneområde og var risikofyldte.

I 2009 kunne den væsentligste del af Sparekassens nedskrivninger henføres til udlån til fast ejendom. Ifølge Sparekassens halvårsrapport for 2009 brugte Sparekassen væsentlige ressourcer på behandlingen og nedbringelsen af specielt risikofyldte udlån til fast ejendom.

De ejendomme, Sparekassen havde finansieret i 2006 og 2007, var finansieret mens kravene til forrentningsprocent var lavere, hvorfor en tvangsrealisering af ejendommene i 2009 og fremefter ville blive tabsgivende for Sparekassen.

7.1.2.2 Banken

Bankens udlån til fast ejendom udgjorde 15-19 % af Bankens samlede udlån i 2007-2009.

Banken havde siden ultimo 2006/primo 2007 været tilbageholdende og selektiv i udlån til fast ejendom.

Bankens overtagelse af Spar Mors' aktiviteter i november 2008 indebar ikke en nedbringelse - men ej heller en forøgelse - af Bankens udlån til fast ejendom. Efter Bankens overtagelse af Spar Mors' aktiviteter, viste det sig, at Spar Mors var eksponeret i udlån til fast ejendom i højere grad end først antaget af Banken.

7.1.3 Udlån til landbrug (Sparekassen og Banken)

Området omkring Mors var særligt landbrugstungt sammenlignet med landets gennemsnit. Af de samlede landbrug omkring Mors, skønnedes det, at Sparekassen og Banken tilsammen udlånte til ca. 85 % af disse.

Pengeinstitutterne havde en relativt høj landbrugseksponering, men eksponeringen afspejlede erhvervsfordelingen i området.

Den overvejende del af Pengeinstitutternes udlån til landbrug var inden for delsegmentet svineproducenter.

De drastisk stigende foderpriser til svin ultimo 2007/primò 2008 forværrede bytteforholdet (forholdet mellem salgspriser for svinekød og foderomkostninger) betydeligt.

I årene herefter steg landbrugets gæld betydeligt.

Da bytteforholdet blev forbedret, faldt priserne på landbrugsejendomme.

Uanset bytteforholdet blev forbedret med tiden, havde landbruget på dette tidspunkt optaget så stor en gæld, at driften ikke kunne servicere gælden.

En anden faktor for udviklingen var, at flere landbrugskunder omlagde kreditter til lån i anden valuta end danske kroner, primært schweizerfranc, eller på anden måde foretog spekulationer i tilknytning til låneoptagelsen.

De gennemgæede udlån til landbrug er karakteriseret ved, at den negative udvikling i høj grad skyldtes markedets udvikling, hvorved den høje gældsoptagelse, der prægede landbruget generelt, ikke kunne serviceres. Derudover er engagementerne karakteriseret ved risikofyldt spekulation i fremmed valuta, alternative lån eller aktieinvestering. Endelig kunne uforudsete faktorer, såsom sygdom i besætningen, påvirke den negative udvikling yderligere.

Det er den nye banks estimat, at det samlede tab på udlån til landbrug forventes at blive ca. 270 mio. kr.

Fjordbanks samlede mernedskrivninger på udlån til landbrug var 54 mio. kr. pr. 30. juni 2011. Disse mernedskrivninger kunne henføres til, at landbrugsjord nu blev vurderet til 180.000 kr. pr. ha i stedet for tidligere 190.000 kr. pr. ha ved fastsættelse af sikkerhedsværdi.

Pengeinstitutternes udlån til landbrug var således en medvirkende årsag til Fjordbanks økonomiske sammenbrud.

7.1.3.1 Sparekassen

Sparekassens udlån til landbrug udgjorde 10-12 % af Sparekassens samlede udlån i 2007-2009.

7.1.3.2 Banken

Landbruget har altid været hovederhvervet i Bankens udlånsengagementer målt på kapitalintensitet.

Banken havde ca. 100 landbrugsengagementer, hvoraf ca. 30 % var større fuldtidslandbrug.

Banken betragtede sig selv som et pengeinstitut med en særlig ekspertise inden for landbrug, og landbrugssegmentet gav i mange år Banken et fornuftigt afkast og minimale tab og nedskrivninger.

På trods af den gode udvikling besluttede Banken allerede i 2002, at udlån til landbrug relativt set skulle nedbringes over tid til maksimalt at udgøre 20 % af Bankens samlede udlån. Banken havde tidligere haft en landbrugseksponering på op til ca. 30 %.

Banken var opmærksom på sin eksponering i udlån til landbrug og nedbragte udlån til landbrug fra tidligere omkring 30 % til i perioden fra 2007 til 24. juni 2011 at udgøre under 19-20 % af Bankens samlede udlån.

7.1.4 Investeringskreditter bevilget i 2008 (Sparekassen)

Som led i Sparekassens tidligere vækststrategi, bevilgede Sparekassen i 2008 visse former for investeringskreditter, som Sparekassen senere erkendte lå udenfor Sparekassens kerneområde og havde vist sig for risikofyldte. Sparekassens investeringskreditter medførte store nedskrivninger for Sparekassen i såvel 2008 som 2009.

Sparekassen bevilgede således i januar, marts og juli 2008 investeringskreditter til tre kunders investering i aktier i en dansk noteret virksomhed (samlet ca. 145,5 mio. kr.) og til seks kunders investering i en dansk børsnoteret virksomhed (samlet ca. 191 mio. kr.).

Sparekassen påtog sig dermed en meget betydelig eksponering på samlet ca. 336,5 mio. kr., med to aktier som belåningsgrundlag.

Det er den nye banks estimat, at det samlede tab på disse investeringskreditter forventes at blive ca. 267 mio. kr.

Sparekassens bevillinger af disse investeringskreditter i 2008 var således en medvirkende årsag til Fjordbanks økonomiske sammenbrud.

7.1.5 Bankens køb af Spar Mors i november 2008 (Banken)

Bankens overtagelse af Spar Mors' aktiviteter i november 2008 var en medvirkende årsag til Fjordbanks økonomiske sammenbrud, idet Spar Mors' udlånsportefølje, der var af ualmindelig ringe kreditbonitet, har indebåret nedskrivninger for samlet ca. 113,4 mio. kr. i årene 2009-2010.

Bankens ledelses beslutning i november 2008 om at overtage Spar Mors' aktiviteter blev truffet på et grundlag, som på beslutningstidspunktet måtte betragtes som fyldestgørende, særligt under hensyntagen til at kreditgruppen, Spar Mors' eksterne revisor og Finanstilsynet forinden havde undersøgt Spar Mors' solvensbehov, ligesom Bankens arbejdsgruppe havde gennemgået Spar Mors' udlånsportefølje. Samtidig tilsagde forholdene en stram tidstermin.

7.2 **Om de i FIL §§ 70 og 71 omhandlede retningslinjer mv. har foreligget**

Pengeinstitutterne har fastlagt retningslinjer, politikker og forretningsgange som krævet i medfør af FIL §§ 70 og 71 med undtagelse af følgende:

Fjordbank og Banken har ikke fastlagt en forretningsgang for udarbejdelse og aflæggelse af regnskab som anvist i § 71-vejledningen (indtil den 31. december 2010).

Fjordbanks seneste Direktionsinstruks er fra den 13. oktober 2010 og afspejler derfor ikke den ændrede affattelse af FIL § 70 og de deraf følgende nye krav til indholdet af direktionsinstruksen i FIL § 70, stk. 2, som trådte i kraft den 1. januar 2011.

7.3 **Om de pågældende retningslinjer mv. har været fulgt med hensyn til bevilling af større lån mv. og i relation til engagementer omfattet af FIL § 78**

Det er min vurdering, at Pengeinstitutternes bestyrelser har sikret en forsvarlig kreditororganisation med tilstrækkelig funktionsadskillelse. Bemandingen af Pengeinstitutternes erhvervs- og kreditafdelinger har været forsvarlig, ligesom der har været etableret en tilstrækkelig funktionsadskillelse mellem direktionen og kredit- og erhvervsafdelingen, og mellem kreditafdelingen og erhvervsafdelingen.

Pengeinstitutternes bestyrelser har dermed sikret, at der i Pengeinstitutternes kreditororganisation findes en konsekvent ansvarsfordeling og et fyldestgørende kontrolsystem.

Den faktiske kreditsagsbehandling i Sparekassen, i hvert fald frem til 2009, efterlader imidlertid et indtryk af at Sparekassens erhvervsafdelings og kreditafdelings udarbejdelse af kreditindstillinger og kreditsagsbehandling, har været en ren formalitet og ikke udtryk

for en egentlig selvstændig kreditsagsbehandling og -vurdering, idet udlånsengagementerne i vid udstrækning har været "forhåndsgodkendt", "forhåndsbevilget" eller "aftalt" med Sparekassens direktør og/eller Sparekassens kreditchef og underdirektør.

Hertil kommer, at en gennemgang af Sparekassens bestyrelsesmødereferater viser, at der - for så vidt angår kreditgivning - i et meget betydeligt antal tilfælde, reelt var tale om efterbevillinger.

Der findes således en række tilfælde, hvor Sparekassen har afgivet et kredittilsagn til kunden forud for bestyrelsens behandling og bevilling af sagen.

Der findes ligeledes tilfælde, hvor udlånsengagementernes provenu blev trukket på kontoen forud for bestyrelsens behandling og bevilling af sagen.

Tilsvarende kan det dokumenteres, at der har været forelagt udlånsengagementer for bestyrelsen til bevilling, uden at det af bestyrelsesmødereferatet fremgår, at der reelt var tale om en efterbevilling.

Endelig findes der tilfælde, hvor det ikke af bestyrelsesmødereferatet fremgår, at udlånsengagementet har været forelagt for bestyrelsen til behandling og bevilling, hvorfor det er tvivlsomt, om det er bestyrelsen - som var den bevilgende myndighed - der har bevilget udlånsengagementet.

Det er min vurdering, at denne praksis for kreditsagsbehandling i Sparekassen har været uforsvarlig.

Der blev tilsyneladende rettet op på denne praksis med ansættelsen af meddirektør i Sparekassen fra den 1. januar 2009, hvorefter der dog ej heller er sket bevilling af nye udlånsengagementer af betydning.

7.4 **Om koncerninterne transaktioner og transaktioner med nærtstående, herunder transaktioner med Morsø Sparekasse Fonden, har været foretaget på markedsmæssige vilkår og i overensstemmelse med de i medfør af FIL § 181 fastsatte regler**

7.4.1 Fjordbank har ikke udarbejdet en opdateret forretningsgang for koncerninterne transaktioner, og burde senest i januar 2011 have udarbejdet en opdateret version af Sparekassens retningslinjer og forretningsgang for koncerninterne transaktioner.

Fjordbank overtog de koncerninterne låneengagementer mv., som Sparekassen havde indgået, og indgik ikke yderligere væsentlige koncerninterne transaktioner i perioden efter fusionen den 1. november 2010.

Sparekassens retningslinjer og forretningsgang for koncerninterne transaktioner var mangelfuld, da den ikke indeholdte en fuldstændig opregning af de virksomheder, som Sparekassen havde en FIL § 181-forbindelse til. Desuden angav retningslinjen ikke en omkostningsfordelingsmetode.

7.4.2 Fondens håndpant sætning i forbindelse med Sparekassens bevilling af investeringskreditter til tre kunders tegning af aktier i en dansk unoteret virksomhed var en koncernintern transaktion, der ikke blev foretaget på markedsbaserede vilkår. Sikkerhedsstillelsen var dermed i strid med FIL § 181, stk. 1. Sikkerhedsstillelsen var dog midlertidig og bortfaldt i december 2008.

7.4.3 Fondens kaution vedrørende et af Sparekassens udlån til fast ejendom var en koncernintern transaktion, der ikke blev foretaget på markedsbaserede vilkår. Kautionen var udtryk for, at Fonden påtog sig Sparekassens allerede konstaterede tab på udlånsengagementet. Kautionsstillelsen var dermed i strid med FIL § 181, stk. 1. Sparekassen overtrådte samtidig bekendtgørelsens § 3, da Fondens kautionsforpligtelse ikke blev indgået på skriftligt grundlag.

Fondsretligt var der tale om en uddeling fra Fonden til Sparekassen, der er underlagt lov om erhvervsdrivende fonde §§ 40 og 41. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har ved afgørelse af 7. juli 2010 pålagt Sparekassen at tilbagebetale Fonden de uddelinger, som Sparekassen havde modtaget i strid med lov om erhvervsdrivende fonde. Fondens tilbagesøgningskrav på 72,9 mio. kr. blev med Erhvervs- og Selskabsstyrelsens godkendelse konverteret til et ansvarligt lån til Sparekassen.

7.4.4 Sparekassens afdækning af risikoen ved de til Sparekassens direktører og underdirektør tildelte aktieoptioner indebar, at det reelt var Fonden, der bar modpartsrisikoen ved de af Sparekassen tildelte optioner. Aktieoptionsordningen blev annulleret i oktober 2008.

7.4.5 Banken havde ingen FIL § 181-forbindelse til virksomheder og indgik derfor ingen koncerninterne transaktioner.

7.5 **Om Pengeinstitutternes ledelser har aflagt års- og delårsrapporter i overensstemmelse med FIL kap. 13 og de i medfør heraf fastsatte regler**

Pengeinstitutternes ledelser har aflagt Pengeinstitutternes års- og delårsrapporter i overensstemmelse med FIL kap. 13 og de i medfør heraf fastsatte regler.

Jeg finder ikke, at der er grundlag for at anfægte det af Pengeinstitutternes ledelsers udøvede skøn vedrørende vurderingen af Pengeinstitutternes behov for nedskrivninger på udlån i 2010, herunder pr. 30. september 2010, i forbindelse med Sparekassens og Bankens fusion pr. 1. november 2010 og i Fjordbanks årsregnskab pr. 31. december 2010.

For så vidt angår Fjordbanks prospekt fra december 2010, er det min vurdering, at prospektet med tilstrækkelig tydelighed angiver de væsentligste risici, der knyttede sig til Fjordbanks virksomhed, herunder særligt risiciene i Fjordbanks udlånsportefølje.

Jeg finder ikke, at der er grundlag for at anfægte det af Fjordbanks ledelse udøvede skøn vedrørende forventningerne til Fjordbanks basisindtjening og nedskrivninger i 2011, som udtrykt i prospektet.

7.6 **Om Pengeinstitutternes interne og eksterne revision har udført revisionen af Pengeinstitutterne i overensstemmelse med lovgivningen og de i medfør af FIL § 199, stk. 11, fastsatte bestemmelser.**

Det er min vurdering, at Sparekassens tidligere eksterne revision, de statsautoriserede revisorer Jens Peter Egebjerg Hansen og Ole Østergaard, BDO Scanrevision, Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, ved sin gennemgang af Sparekassens forretningsgange, samt bestyrelsesmødereferaterne, burde have bemærket, at der under kolonnen "Efterretningssager" forekom bevillinger, som ikke umiddelbart syntes at følge de fastlagte retningslinjer i Direktionsinstruksens kreditinstruks. Sparekassens tidligere eksterne revision har i sine revisionsprotokollater vedrørende Sparekassens årsrapporter for 2008 og 2009, erklæret, at Sparekassens forretningsgange og interne kontrol fungerer på betryggende vis.

Det er derfor min vurdering, at Sparekassens tidligere eksterne revision ikke har opfyldt de forpligtelser, der påhviler den eksterne revision i henhold til Revisionsbekendtgørelsen. Det anbefales derfor, at de statsautoriserede revisorer Jens Peter Egebjerg Hansen og Ole Østergaard, BDO Scanrevision, Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, indbringes for Revisornævnet.

Det er min vurdering, at Pengeinstitutternes interne og eksterne revision i øvrigt har udført revisionen af Pengeinstitutterne i overensstemmelse med lovgivningen og de i medfør af FIL § 199, stk. 11, fastsatte bestemmelser.

Fondens håndpantssætning i forbindelse med Sparekassens bevilling af investeringskreditter til tre kunders tegning af aktier i en dansk unoteret virksomhed, var en midlertidig sikkerhedsstillelse, som bortfaldt i december 2008 før Sparekassens eksterne revision af lagde sit revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten 2008.

Fondens kaution vedrørende et af Sparekassens udlån til fast ejendom, var fondsretligt en uddeling fra Fonden til Sparekassen, der er underlagt lov om erhvervsdrivende fonde §§ 40 og 41. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har ved afgørelse af 7. juli 2010 pålagt Sparekassen at tilbagebetale Fonden de uddelinger, som Sparekassen havde modtaget i strid med lov om erhvervsdrivende fonde. Fondens tilbagesøgningskrav blev med Erhvervs- og Selskabsstyrelsens godkendelse konverteret til et ansvarligt lån til Sparekassen. Jeg er

enig i Erhvervs- og Selskabsstyrelsens afgørelse og har ikke yderligere bemærkninger hertil.

7.7 **Ansvar**

Min undersøgelse af Pengeinstitutterne har omfattet en vurdering af, hvorvidt der findes at være begrundet mistanke om, at Pengeinstitutternes tidligere ledelser, revisioner eller nærtstående har begået ansvarspådragende og/eller strafbare handlinger i Pengeinstitutterne.

7.7.1 Erstatningsansvar for Pengeinstitutternes tidligere ledelser

Pengeinstitutternes tidligere ledelser har jeg defineret som omfattende Pengeinstitutternes bestyrelser og direktioner, men ikke øvrige ledende medarbejdere.

Jeg har derfor ikke vurderet, om øvrige ledende medarbejdere har begået ansvarspådragende handlinger.

7.7.1.1 Generelt om betingelserne for erstatningsansvar i relation til kreditgivning

I perioden fra 2008 og fremefter har pengeinstitutter lidt betydelige tab på udlånsengagementer indenfor såvel fast ejendom, landbrug og investeringskreditter.

En del af disse tab skyldes at forholdene udviklede sig så negativt og uventet, at *forsvarligt* bevilgede udlånsengagementer blev nødlidende og udmøntede sig i tab.

Der findes i samme periode også tilfælde, hvor *uforsvarligt* bevilgede udlånsengagementer har udmøntet sig i tab, Disse tab kan ikke legitimeres af den efterfølgende negative samfundsudvikling. Den senere negative samfundsudvikling kan med andre ord ikke bruges som undskyldning for en uforsvarlig kreditgivning.

Bedømmelsen af et eventuelt erstatningsansvar i relation til kreditgivning tager sit afsæt i en vurdering af det grundlag, som dannede basis for bevillingen af udlånsengagementet. Den forudgående kreditsagsbehandling er en del af dette grundlag.

En uforsvarlig praksis for kreditsagsbehandling, som dokumenteret i Sparekassen frem til 2009, er imidlertid ikke tilstrækkelig til at statuere et erstatningsansvar for ledelsen. Hertil kræves også, at der kan dokumenteres et tab, som er en følge af den uforsvarlige kreditsagsbehandling.

Afgørende er således om pengeinstituttets ledelse også på et fuldt oplyst grundlag ville have bevilget det pågældende udlånsengagement, og om en sådan bevilling ville være forsvarlig henset til alle de foreliggende konkrete omstændigheder vedrørende udlånsen-

gagementet. I bedømmelsen er det også af betydning, om det pågældende udlånsengagement falder indenfor pengeinstituttets kreditpolitik mv.

Efterfølgende utilstrækkelig opfølgning på et udlånsengagement kan ligeledes udgøre et ansvarsgrundlag. Fastlæggelse af tidspunktet for opsigelse af et udlånsengagement eller tvangsrealisation af et aktiv, der er modtaget som pant, hviler imidlertid på et forretningsmæssigt skøn, som - forudsat skønnet er udøvet på basis af et tilstrækkeligt oplyst grundlag - det kræver vægtige grunde for at anfægte, jf. den såkaldte "business judgment rule".

7.7.1.2 Vurdering af Sparekassens, Bankens og Fjordbanks ledelsers erstatningsansvar i relation til kreditgivning, herunder Sparekassens uforsvarlige praksis for kreditsagsbehandling

Det er samlet min vurdering, at ledelserne i Sparekassen, Banken og Fjordbank ikke har pådraget sig et erstatningsansvar for de tab, som er lidt i Pengeinstitutternes udlånsvirksomhed.

For så vidt angår Sparekassens uforsvarlige praksis for kreditsagsbehandling skal fremhæves følgende.

Når det skal vurderes om Sparekassens uforsvarlige praksis for kreditsagsbehandling har forårsaget et tab for Sparekassen, skal vurderingen rettes mod de enkelte udlånsengagementer.

En gennemgang af de i Sparekassen konkret bevilgede udlånsengagementer viser, at Sparekassen helt overvejende foretog udlån til kunder med meget betydelige egenkapitaler og/eller med kautioner af personer, som man på bevillingstidspunktet med rette anså for god for kautionsforpligtelsen.

Selvom nogle af de behandlede udlånsengagementer umiddelbart fremstår som svage, er det min vurdering, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at statuere et erstatningsansvar for Sparekassens ledelse.

Det er muligt, at en mere forsvarlig kreditsagsbehandling kunne have medvirket til at reducere Sparekassens tab, men denne teoretiske mulighed, som ikke har støtte i konkret uforsvarligt bevilgede udlånsengagementer, finder jeg ikke tilstrækkelig til at kunne bære et erstatningsansvar for Sparekassens ledelse.

Endelig bemærkes, at jeg heller ikke finder grundlag for at anfægte Sparekassens opfølgning på de konkret bevilgede udlånsengagementer, der i højere grad beror på et forretningsmæssigt skøn.

7.7.1.3 Erstatningsansvar mod den tidligere ledelse i Spar Mors

I forlængelse af overdragelsen af aktiviteterne til Banken trådte Spar Mors i likvidation den 2. november 2008. Den 29. januar 2009 blev der afsagt konkursdekret.

Ansaret mod den tidligere ledelse i Spar Mors skal vurderes i to relationer:

- a) Ansvar over for Banken som følge af, at den overtagne udlånsportefølje var af en betydelig ringere bonitet end forudsat, hvilket medførte yderligere nedskrivninger på i alt 113 mio. kr. i forhold til den regulering, der var foretaget på overdragesbalancen mellem Spar Mors og Banken.
- b) Ansvar for uforsvarlig drift, herunder for udbetalinger af garantikapital i perioden 2. august 2008 til og med 3. oktober 2008.

ad a):

I overdragelsesaftalen vedrørende aktiverne og passiverne (undtaget garantikapital) er indeholdt en ansvarsfraskrivelsesklausul, der regulerer, at Banken ikke kan gøre misligholdelsesbeføjelser gældende over for Spar Mors i anledning af eventuelle mangler ved de overtagne aktiver og passiver, herunder retten til at hæve handlen, fordre afslag i prisen eller kræve erstatning.

Det vil være en betingelse for at tilsidesætte denne klausul, at Banken kan dokumentere, at sælgers ledelse bevidst eller groft uagtsomt har tilbageholdt oplysninger, der burde have været oplyst til Banken i forbindelse med overdragelsen.

På grundlag af det materiale, jeg har kunnet få forelagt, samt de gennemførte interviews, er det min vurdering, at Spar Mors' tidligere direktør har tilbageholdt oplysninger og dermed har pådraget sig et erstatningsansvar.

Banken har imidlertid ikke gjort dette ansvar gældende mod ham, idet Banken på grund af manglende skriftlighed i forholdene før Bankens overtagelse af Spar Mors frygtede, at der ikke kunne føres tilstrækkelig bevis. Banken mente derfor, at det var op til Finanstilsynet eller kurator, såfremt der skulle anlægges en sag.

Det er en ukorrekt antagelse, at Finanstilsynet eller kurator skulle kunne anlægge sag på vegne Banken.

Det er min vurdering, at Bankens krav mod den tidligere direktør på nuværende tidspunkt er bortfaldet på grund af passivitet. Hertil kommer, at direktøren blev erklæret personlig konkurs i august 2011, hvorfor et krav i øvrigt må anses for værdiløst.

Det foreliggende materiale dokumenterer ikke, at de tidligere bestyrelsesmedlemmer i Spar Mors forsætligt eller groft uagtsomt har tilbageholdt relevant viden i forbindelse med overdragelsen til Banken, og jeg finder derfor ikke, at de har pådraget sig et erstatningsansvar.

ad b):

Kurator har foretaget en gennemgang af de forhold, som var nødvendige for at fastlægge Spar Mors' solvensbehov den 30. juni 2008 og oplyser i sin cirkulæreskrivelse nr. 7 af 22. december 2010, at solvensbehovet var betydelig højere pr. 30. juni 2008 end det behov, som ledelsen opgjorde, hvorfor man havde en pligt til at foretage indberetning til Finanstilsynet og stoppe udbetaling af garantkapital senest den 2. august 2008. Kurator har i konsekvens heraf anlagt prøvesager med påstand om omstødelse, henholdsvis tilbagebetaling, begrundet i ulovlig udbetaling, mod de garantier, der har fået udbetalt garantkapital i den omhandlede periode. Disse prøvesager verserer pt. for Vestre Landsret.

Kurator har herudover taget forbehold om at gøre et ledelsesansvar gældende mod den tidligere bestyrelse. Kurator oplyser i den nævnte cirkulæreskrivelse, at størrelsen af det erstatningskrav, som kurator forventer, at boet vil rejse mod den tidligere bestyrelse, vil afhænge af udfaldet af de verserende omstødelsessager.

Kurator har indhentet suspensionserklæringer fra den tidligere ledelse, så ansvarssagen mod ledelsen kan afvente afgørelsen i omstødelsessagerne. Suspensionen gælder foreløbig frem til 1. januar 2013.

Det anbefales, at det ansvar, som er beskrevet vedrørende b) ovenfor fastholdes og gøres gældende mod den tidligere ledelse af Spar Mors.

Da dette retsforhold imidlertid allerede er under behandling af kurator, anbefales det, at kurator fortsætter sagen. Et eventuelt provenu fra sagen vil herefter tilgå konkursboet til fordeling blandt kreditorerne i konkursboet.

7.7.2 Erstatningsansvar for Pengeinstitutternes interne og eksterne revisioner

Jeg finder ikke at der er grundlag for at statuere et erstatningsansvar for Pengeinstitutternes interne og/eller eksterne revisioner.

7.7.3 Disciplinæransvar for Pengeinstitutternes eksterne revisioner

Det anbefales, at de statsautoriserede revisorer Jens Peter Egebjerg Hansen og Ole Østergaard, BDO Scanrevision, Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, indbringes for Revisornævnet, jf. afsnit 7.6 ovenfor.

Bortset herfra finder jeg ikke at der er grundlag for at indbringe Pengeinstitutternes eksterne revisioner for Revisornævnet.

7.7.4 Strafansvar

I dette afsnit opregnes en række forhold, som jeg vurderer som overtrædelser af FIL (og bekendtgørelser udstedt med hjemmel i FIL).

7.7.4.1 Overtrædelser af FIL (og bekendtgørelser udstedt med hjemmel i FIL)

7.7.4.1.1 § 124, stk. 1 (fradrag i medfør af FIL § 139, stk. 2, nr. 2)

Finanstilsynet meddelte den 2. marts 2010 Sparekassen en påtale i anledning af, at Sparekassen pr. ultimo juni og september 2009 havde opgjort sin basiskapital forkert, idet Sparekassen ikke i opgørelsen havde foretaget fradrag som krævet i medfør af dagældende FIL § 139, stk. 2, nr. 2 (om fradrag i basiskapitalen). Sparekassen overtrådte dermed FIL § 124, stk. 1 (om tilstrækkelig basiskapital).

Overtrædelser af FIL § 124, stk. 1 indebar samtidig en overtrædelse af § 8 i bekendtgørelse af lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter, idet Sparekassen havde givet urigtige oplysninger vedrørende Sparekassens solvensprocent. Sparekassen havde opgjort sin faktiske solvens til 11 %. Fejlen indebar, at Sparekassens solvens skulle have været ca. 10 %.

Overtrædelse af FIL § 124, stk. 1 kan straffes med bøde, jf. dagældende FIL § 373, stk. 1. Sparekassen blev som nævnt meddelt en påtale af Finanstilsynet.

7.7.4.1.2 § 145, stk. 1

Sparekassen havde et udlånsengagement, der pr. 31. juli 2010 overskred 25 %-engagementsgrænsen i FIL § 145, stk. 1.

Pr. 31. december 2010 var det pågældende udlånsengagement nedbragt til under 25 % af Fjordbanks basiskapital, jf. FIL § 145, stk. 1.

Banken havde et udlånsengagement, der i perioden fra september til november 2009 og igen pr. 30. september 2010, overskred 25 %-engagementsgrænsen i FIL § 145, stk. 1.

I december 2009 blev det pågældende udlånsengagement nedbragt til under 25 % af Bankens basiskapital, som følge af en gennemført konvertering af ansvarlig lånekapital til hybrid kernekapital i kombination med modtagelse af aflastningsgaranti på 25 mio. kr. fra Sparekassen.

Også i oktober 2010 blev det pågældende udlånsengagement nedbragt til under 25 % af Bankens basiskapital, som følge af Bankens salg af sin filial i Herning, der medførte en forbedret basiskapital for Banken.

Banken havde et andet udlånsengagement, der pr. 30. september 2009 overskred 25 %-engagementsgrænsen i FIL § 145, stk. 1.

I december 2009 blev det pågældende udlånsengagement nedbragt til under 25 % af Bankens basiskapital, som følge af en gennemført konvertering af ansvarlig lånekapital til hybrid kernekapital i kombination med modtagelse af aflastningsgaranti på 25 mio. kr. fra Sparekassen.

Overtrædelse af FIL § 145, stk. 1 kan straffes med bøde, jf. dagældende FIL § 373, stk. 1.

7.7.4.1.3 § 147, stk. 1

Pr. 30. september 2010 overskred Bankens beholdning af investeringsejendomme og midlertidigt overtagne ejendomme 20 % af Bankens basiskapital, og dermed grænsen i FIL § 147, stk. 1.

Overtrædelse af FIL § 147, stk. 1 kan straffes med bøde, jf. dagældende FIL § 373, stk. 1.

Finanstilsynet meddelte Banken dispensation til overskridelsen af FIL § 147, stk. 1 indtil den 3. november 2010. Banken fusionerede med Sparekassen den 1. november 2010 og overskred herefter - i regi af Fjordbank - ikke længere grænsen i FIL § 147, stk. 1.

7.7.4.1.4 § 181, stk. 1 (bekendtgørelse om koncerninterne transaktioner)

Fondens håndpant sætning i forbindelse med Sparekassens bevilling af investeringskreditter til tre kunders tegning af aktier i en dansk unoteret virksomhed var en koncernintern transaktion, der ikke blev foretaget på markedsbaserede vilkår. Sikkerhedsstillelsen var dermed i strid med FIL § 181, stk. 1.

Sikkerhedsstillelsen var dog midlertidig og bortfaldt i december 2008.

Fondens kaution vedrørende et af Sparekassens udlån til fast ejendom var en koncernintern transaktion, der ikke blev foretaget på markedsbaserede vilkår. Kautionsstillelsen var dermed i strid med FIL § 181, stk. 1. Sparekassen overtrådte samtidig bekendtgørelsens § 3, da Fondens kautionsforpligtelse ikke blev indgået på skriftligt grundlag.

Fondsretligt var der tale om en uddeling fra Fonden til Sparekassen, der er underlagt lov om erhvervsdrivende fonde §§ 40 og 41. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har ved afgørelse af 7. juli 2010 pålagt Sparekassen at tilbagebetale Fonden de uddelinger, som Sparekassen havde modtaget i strid med lov om erhvervsdrivende fonde. Fondens tilbagesøgningskrav på 72,9 mio. kr. blev med Erhvervs- og Selskabsstyrelsens godkendelse konverteret til et ansvarligt lån til Sparekassen.

Foretagelse af koncerninterne transaktioner i strid med bekendtgørelsen om koncerninterne transaktioner, kan straffes med bøde, jf. bekendtgørelsens § 7.

---oo0oo---

Aarhus, den 6. juli 2012

Kromann Reumert

Carsten Fode

8. RELEVANTE LOVBESTEMMELSER

LBKG 2010-04-29 nr. 467 - Lov om finansiel virksomhed

§ 70. Bestyrelsen for en finansiel virksomhed skal for den finansielle virksomheds væsentligste aktivitetsområder udfærdige skriftlige retningslinjer, hvori arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion fastlægges.

(LBKG 2011-04-08 nr. 342 - Lov om finansiel virksomhed:

§ 70. Bestyrelsen for en finansiel virksomhed skal

- 1) fastlægge, hvilke hovedtyper af forretningsmæssige aktiviteter virksomheden skal udføre,
- 2) identificere og kvantificere virksomhedens væsentlige risici og fastlægge virksomhedens risikoprofil, herunder fastsætte, hvilke og hvor store risici virksomheden må påtage sig, og
- 3) fastlægge politikker for, hvorledes virksomheden skal styre hver af virksomhedens væsentlige aktiviteter og de risici, der er knyttet hertil, under hensyntagen til samspillet mellem disse.

Stk. 2. På grundlag af den fastlagte risikoprofil og de fastlagte politikker skal bestyrelsen for den finansielle virksomhed give direktionen skriftlige retningslinjer, der som minimum skal indeholde

- 1) kontrollerbare rammer for, hvilke og hvor store risici direktionen må påføre den finansielle virksomhed,
- 2) principperne for opgørelse af de enkelte risikotyper,
- 3) regler om, hvilke dispositioner der kræver bestyrelsens stillingtagen, og hvilke dispositioner direktionen kan foretage som led i sin stilling, og
- 4) regler for, hvordan og i hvilket omfang direktionen skal rapportere til bestyrelsen om den finansielle virksomheds risici, herunder om udnyttelsen af rammerne i retningslinjerne for direktionen og om overholdelsen af de grænser, der er fastsat i lovgivningen vedrørende de risici, som virksomheden må påtage sig.)

...

§ 71. En finansiel virksomhed skal have

- 1) effektive former for virksomhedsstyring,
- 2) en klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling,
- 3) en god administrativ og regnskabsmæssig praksis,
- 4) skriftlige forretningsgange på alle de væsentlige aktivitetsområder,
- 5) effektive procedurer til at identificere, forvalte, overvåge og rapportere om de risici, virksomheden er eller kan blive udsat for,
- 6) de ressourcer, der er nødvendige for den rette gennemførelse af dens virksomhed, og anvende disse hensigtsmæssigt,
- 7) procedurer med henblik på adskillelse af funktioner i forbindelse med håndtering og forebyggelse af interessekonflikter,
- 8) fyldestgørende interne kontrolprocedurer og
- 9) betryggende kontrol- og sikringsforanstaltninger på it-området.

Stk. 2. Finanstilsynet udsteder vejledninger om de i stk. 1 nævnte områder.

...

§ 78. Uden bestyrelsens godkendelse, som skal indføres i bestyrelsens forhandlingsprotokol, må en finansiel virksomhed ikke bevilge engagement til eller modtage sikkerhedsstillelse fra

- 1) bestyrelsesmedlemmer og direktører i den finansielle virksomhed eller
- 2) virksomheder, hvor den i nr. 1 nævnte personkreds er direkte eller indirekte besidder af en kvalificeret andel, bestyrelsesmedlem eller direktør.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte engagementer skal bevilges i henhold til den finansielle virksomheds sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår. Den finansielle virksomheds eksterne revisor skal i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten afgive erklæring om, hvorvidt kravene i 1. pkt. er opfyldt.

Stk. 3. Direktionen og bestyrelsen skal især overvåge forsvarligheden og forløbet af de i stk. 1 nævnte engagementer.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 gælder også engagementer med personer, der er knyttet til direktører ved ægteskab, samliv i mindst 2 år eller slægtskab i ret op- eller nedstigende linje eller som søskende, og med virksomheder, for hvilke sådanne personer er direktører.

...

§ 124. Pengeinstitutters og realkreditinstitutters bestyrelse og direktion skal sikre, at instituttet har en tilstrækkelig basiskapital og råder over interne procedurer til risikomåling og risikostyring til løbende vurdering og opretholdelse af en basiskapital af en størrelse, type og fordeling, som er passende til at dække instituttets risici.

Stk. 2. Basiskapitalen i pengeinstitutter og realkreditinstitutter skal mindst udgøre

- 1) 8 pct. af de risikovægtede poster (solvenskravet) og
- 2) 5 mio. euro (minimumskapitalkravet), jf. dog stk. 3.

...

Stk. 4. Pengeinstitutters og realkreditinstitutters bestyrelse og direktion skal på baggrund af vurderingen i henhold til stk. 1 opgøre instituttets individuelle solvensbehov. Solvensbehovet skal udtrykkes som den tilstrækkelige basiskapital i procent af de risikovægtede poster. Solvensbehovet kan ikke være mindre end solvenskravet efter stk. 2, nr. 1, og minimumskapitalkravet i stk. 2, nr. 2.

Stk. 5. Finanstilsynet kan fastsætte et højere individuelt solvenskrav end det, der fremgår af stk. 2, nr. 1.

...

§ 139. Ved opgørelse af basiskapitalen i pengeinstitutter, realkreditinstitutter, fondsmæglerselskaber og investeringsforvaltningsselskaber fradrages halvdelen af følgende beløb:

...

Stk. 2. Ud over de i stk. 1 nævnte fradrag, fradrages følgende:

- 1) Direkte og indirekte ejede kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der er kreditinstitutter, fondsmæglerselskaber, investeringsforvaltningsselskaber og finansieringsinstitutter, jf. dog 2. pkt. og stk. 7 og 8. Kapitalandele i finansieringsinstitutter, hvis hovedvirksomhed er at erhverve kapitalandele eller omsættelige pantebreve eller at udføre forretninger for egen regning med et eller flere af de i bilag 5 nævnte instrumenter, skal ikke fradrages. Indirekte ejede kapitalandele, som er fradraget af et datterforsikringsselskab, kreditinstitut, fondsmæglerselskab eller investeringsforvaltningsselskab eller et associeret forsikringsselskab, kreditinstitut, fondsmæglerselskab eller investeringsforvaltningsselskab efter stk. 1, nr. 2, eller § 131, stk. 4, nr. 2, og indirekte ejede kapitalandele, som er fradraget eller undtaget af et datterforsikringsselskab eller et associeret forsikringsselskab efter § 131, stk. 7, skal ikke

fradrages.

2) Det beløb, der svarer til summen af kapitalandele i en anden virksomhed eller virksomheder i samme koncern, samt belånte kapitalandele i en anden virksomhed, som ikke er omfattet af nr. 1 og stk. 1, nr. 1-3, der overstiger 15 pct. af basiskapitalen efter fradrag efter nr. 1 og stk. 1, jf. dog stk. 8 og 9, og uden tillæg i medfør af § 135, stk. 1, nr. 4, og fradrag i medfør af stk. 1, nr. 4 og 5.

...

§ 145. Et engagement, jf. § 5, stk. 1, nr. 16, med en kunde eller gruppe af indbyrdes forbundne kunder må efter fradrag for henholdsvis særlig sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. ikke overstige 25 pct. af basiskapitalen, jf. § 128. Basiskapitalen opgøres uden tillæg i medfør af § 135, stk. 1, nr. 4, og af fradrag i medfør af § 131, stk. 2, nr. 3, og § 139, stk. 1, nr. 4 og 5.

...

Stk. 4. Engagementer, der før fradrag for henholdsvis særlig sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. udgør 10 pct. eller mere af basiskapitalen, skal indberettes til Finanstilsynet hvert kvartal. Ved opgørelsen skal de dele af engagementet, der består af genkøbstransaktioner, udlån eller indlån i værdipapirer eller råvarer, dog medregnes efter fradrag for modtagne sikkerheder, garantier m.v.

...

Stk. 6. Overstiger engagementerne de grænser, der er fastsat i stk. 1 og 2, skal Finanstilsynet omgående underrettes. Finanstilsynet kan, hvis omstændighederne taler for det, fastsættes en frist til at overholde grænserne i stk. 1 og 2.

Stk. 7. Finanstilsynet kan tillade, at engagementer i handelsbeholdningen overskrider grænserne i stk. 1 og 2. Finanstilsynet kan fastsætte vilkår for tilladelsen. Overskrides betingelserne i tilladelsen, skal Finanstilsynet straks underrettes.

...

§ 147. Pengeinstitutter, realkreditinstitutter, fondsmæglerselskaber og investeringsforvaltningsselskaber må ikke eje fast ejendom eller have kapitalandele i ejendomsselskaber for mere end 20 pct. af basiskapitalen. Til pengeinstitutters og realkreditinstitutters faste ejendom medregnes udlån og garantier til daterselskaber, der er ejendomsselskaber. Ejendomme, som et pengeinstitut, et realkreditinstitut, et fondsmæglerselskab eller et investeringsforvaltningsselskab har erhvervet for derfra at drive virksomhed eller accessorisk virksomhed, er dog ikke omfattet af bestemmelsen.

Stk. 2. Finanstilsynet kan dispensere fra bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt.

...

§ 152. Et pengeinstitut skal have en forsvarlig likviditet, jf. stk. 2. Likviditeten skal mindst udgøre

1) 15 pct. af de gældsforpligtelser, som det uanset mulige udbetalingsforbehold påhviler pengeinstituttet at betale på anfordring eller med kortere varsel end en måned, og

2) 10 pct. af pengeinstituttets samlede gælds- og garantiforpligtelser fraregnet efterstillede kapitalindskud, der kan medregnes ved opgørelsen af basiskapitalen.

...

§ 181. Finanstilsynet fastsætter nærmere regler for transaktioner, der indgås mellem en finansiel virksomhed og

- 1) virksomheder, der direkte eller indirekte er forbundet med den finansielle virksomhed som dattervirksomheder, associerede virksomheder eller modervirksomheder eller som modervirksomhedens associerede virksomheder og øvrige dattervirksomheder,
- 2) virksomheder eller personer, der er forbundet med den finansielle virksomhed gennem snævre forbindelser, jf. § 5, stk. 1, nr. 17, eller
- 3) virksomheder, der ikke er omfattet af nr. 1 og 2, hvor personerne i virksomhedernes ledelse for flertallets vedkommende er de samme, eller hvor virksomhederne er underlagt en fælles ledelse i medfør af en aftale eller vedtægtsbestemmelser herom.

Stk. 2. Koncerninterne transaktioner foretaget i strid med de i medfør af stk. 1 fastsatte regler skal ophæves, således at ydelserne om muligt tilbageleveres, herunder at eventuel sikkerhedsstillelse ophører. Udbetalinger fra den finansielle virksomhed, der er foretaget i forbindelse med koncerninterne transaktioner i strid med de i medfør af stk. 1 fastsatte regler, skal tilbageføres tillige med en årlig rente af beløbet svarende til den rente, der er fastsat efter § 5, stk. 1 og 2, i lov om rente ved forsinket betaling m.v.

...

§ 186. Årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab skal give et retvisende billede af virksomhedens og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet. Ledelsesberetningen skal indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler.

...

LBKG 2006-06-15 nr. 649 - Aktieselskabsloven (1973)

§ 54. Bestyrelsen og direktionen forestår ledelsen af selskabets anliggender. Bestyrelsen skal sørge for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed. Om det indbyrdes forhold mellem bestyrelsen og direktionen gælder reglerne i stk. 2 og 3. Om bestyrelsens og direktionens adgang til at repræsentere selskabet udadtil og forpligte dette ved retshandler gælder reglerne i §§ 60-62.

Stk. 2. Direktionen varetager den daglige ledelse af selskabet og skal derved følge de retningslinier og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning. Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den trufne disposition.

Stk. 3. Bestyrelsen skal tage stilling til, om selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til selskabets drift. Bestyrelsen skal påse, at bogføringen og formueforvaltningen kontrolleres på en efter selskabets forhold tilfredsstillende måde. Direktionen skal sørge for, at selskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde.

Stk. 4. Prokura kan kun meddeles af bestyrelsen.

...

§ 140. Stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er

tilføjet aktionærer, selskabets kreditorer eller tredjemand ved overtrædelse af denne lov eller vedtægterne.

§ 141. Med hensyn til erstatningspligt for vurderingsmænd, revisorer, aktiebogsførere og granskningsmænd finder § 140 tilsvarende anvendelse.

Stk.2. Er et revisionselskab valgt til revisor, er både revisionselskabet og den revisor, hvem revisionen er overdraget, erstatningsansvarlige.

...

LBKG 2011-04-11 nr. 332 - Selskabsloven

§ 115. I kapitalsselskaber, der har en bestyrelse, skal denne ud over at varetage den overordnede og strategiske ledelse og sikre en forsvarlig organisation af kapitalsselskabets virksomhed påse, at

1) bogføringen og regnskabsaflæggelsen foregår på en måde, der efter kapitalsselskabets forhold er tilfredsstillende,

2) der er etableret de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller,

3) bestyrelsen løbende modtager den fornødne rapportering om kapitalsselskabets finansielle forhold,

4) direktionen udøver sit hverv på en behørig måde og efter bestyrelsens retningslinjer og

5) kapitalsselskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde kapitalsselskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder, og kapitalsselskabet er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

§ 117. I kapitalsselskaber, der ledes efter § 111, stk. 1, nr. 1, varetager direktionen den daglige ledelse af kapitalsselskabet. Direktionen skal følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter kapitalsselskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning.

Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for kapitalsselskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den truffe disposition.

...

§ 118. Direktionen skal sikre, at kapitalsselskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde.

Stk.2. Direktionen skal herudover sikre, at kapitalsselskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde kapitalsselskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder. Kapitalsselskabet er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

...

§ 361. Stiftere og medlemmer af ledelsen, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapitalsselskabet skade, er pligtige til at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet kapitalejere eller tredjemand.

Stk.2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til erstatningspligt for vurderingsmænd, ejerbogsførere og granskningsmænd.

Stk.3. Er et revisionselskab valgt til revisor, er både revisionselskabet og den revisor, som revisionen er overdraget til, erstatningsansvarlige.

...

LBKG 2010-05-19 nr. 560 - Lov om erhvervsdrivende fonde

§ 40. Det påhviler bestyrelsen at foretage uddeling i overensstemmelse med § 41 til de formål, der er fastsat i vedtægten. Bestyrelsen kan foretage rimelige henlæggelser til konsolidering af fonden.

§ 41. Til uddeling kan anvendes beløb, der i fondens senest godkendte årsrapport er opført som overført overskud og reserver, med fradrag af overført underskud. Følgende kan dog ikke anvendes:

- 1) Reserver for opskrivning efter indre værdis metode,
- 2) alle øvrige opskrivnings- og opreguleringsreserver samt
- 3) reserver, der er bundne i henhold til vedtægter.

Stk.2. Reserven for opskrivning efter indre værdis metode kan helt eller delvis anvendes til eliminering af underskud, der ikke kan elimineres på anden måde.

Stk.3. Foruden det i stk. 1 anførte kan kapitalnedsættelsesbeløb efter § 11 anvendes til uddeling.

...

LBKG 2005-09-20 nr. 885 - Erstatningsansvarsloven

§ 23. Erstatning, som en arbejdsgiver har måttet udrede som følge af en arbejdstagers uforsvarlige adfærd, kan kun kræves betalt af denne i det omfang, det findes rimeligt under hensyn til den udviste skyld, arbejdstagerens stilling og omstændighederne i øvrigt.

Stk.2. Arbejdstagerens erstatningsansvar over for skadelidte kan nedsættes eller bortfalde, hvis det findes rimeligt under hensyn til de i stk. 1 nævnte omstændigheder og til skadelidtes interesse. Erstatning, som arbejdstageren har måttet udrede, kan denne kræve betalt af arbejdsgiveren i det omfang, ansvaret endeligt skal påhvile arbejdsgiveren efter stk. 1.

Stk.3. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse på arbejdsgiverens erstatningskrav mod arbejdstageren for skade, denne i øvrigt forvolder arbejdsgiveren i tjenesten.